

MIKLÓS ÁGNES KATA

Hangok egy fal két oldaláról

„Hát te ki vagy; te derék, a halandó férfilakók közt?”

(KÖLTŐ AZ I. E. VALAHÁNYADIK SZÁZADBÓL)

„Kényszer, érdek, ösztönélet – három nagy fekete fa bámul.”

(KÖLTŐ AZ I. SZ. 20. SZÁZADBÓL)

Az elégedett

Ó, tudjátok – mindannyian elunjuk végül, ha az asszony naphosszat kárpál és nyafog. A háború nem rossz kiút, kivált, ha eltart néhány évig. Legalább amíg itt vagyok, Klütaimnésztra észre tér, s belátja végre: nem tehettem mást, mint mi végül összejött, s Íphigeneia biztosan jól éldegél most Taurosiban. Ha ennyi évig egyedül ücsörgött otthon nélkülem, örülni fog, ha hazatérek. Egy egész láda aranyékszer, ezt kapja tőlem, hogyha hallgat, s ha nem, hát jól eldöngetem. A lányom helyett két fiat viszek haza, két vasgúrót – s az asszonyok a gyermeket, akárki szülte, nagy örömmel nézik, amint a földön csúszkál. Egyszóval minden rendben lesz majd, sőt, most se lenne semmi gond, ha nem kellene újabb sátrat keresnem. Kasszandra az éjjel megint egy rémálomból ébredt – ilyenkor égnek álló hajjal sikítózik, hogy vérbe fagyva vagy kádba ölte látja mind a két fiát, engem, magát. Ó legalább nem Léda lánya – de akárcsak a feleségem, az ágyasom is sültbolond.

A félreértett

Ó, tudjátok mindannyian – bár támolyogva, részegen, de szentül esküdtetek: a házasságom bárki bántja, ti felfejlődtek libasorban. Így volt? Igen? Hát csend legyen. Van így is épp elég bajom a bűdös riherongy miatt. A hattyútojás héja még a fenekén volt, amikor elvettem őt, de hát azóta lepergett néhány évtized, és bizony azt a feneket már nem tenném ki közszemlére – nem volt az kilenc éve sem olyan nagy élmény, mint ma itt a készséges trójai lányok szelíden ringó tompora. Nem az sajon, hogy elhagyott, hanem hogy útiköltség végett három arany tálentomot csapott meg Spárta kincstárából. Utánajönni, visszavenni – becsszóra jó ötletnek látszott. Ezer hajó halad nyomomban! A trójaiak összefossák

az ünneplőgatyájukat! Az asszonyoknak persze kijár a sikkasztásért pár pofon, majd őt s a pénzt is zsákba kötve viszem haza. De attól tartok, ez ábránd marad mindörökre. Az úgynevezett akháj hősök hiányolják az összkomfortot, a sátruk előtt darvadoznak, és felém száll ezer panasz, hogy mekkora a hadiköltség. Hát bólogatok, én töketlen, eljátszom a bánatos férjet, a számat pedig befogom.

Az öntudatos

Ó, tudjátok, mindannyian, kik nagyképűnek tartotok! A tábortüzek melegénél aprócska lelkek susmutolnak, felemlegetik ezer tettem, s hogy én, a Vérnősző Barom, milyen vagyok, ha feldühít az erő vagy a gyengeség – de fényes nappal senki sincs, aki utamba merne állni. Jól is teszük. Én semmi sértést nem hagyok megtorlatlanul, és aki abból nem tanul, hogy miként aprítom az ellent, szájon vágom, mint Therszitészt, s Protézisz lesz az új neve. Eh, terjesszétek csak nyugodtan, hogy Patroklosz a szeretőm, s a halott Pentheszileiát megdugtam, mielőtt kihűlt, hogy könnyű annak harcba menni, kit nem sebez meg földi fegyver, s ki isteneknek atyjafia, úgyis könnyen üdvözl. Majd átfordítjuk ökölnyelvre a szócsatát – babérliget van itt elég, s a koszorú mindig illett a homlokomra. A béke nem nekem való. Túl gyors vagyok és túl heves, kezemben eltörnek a vázák, és eltörnek a nők, s a kertben, hol lantzenére száll a szó, én széttiprom a virágágyást. Az egyik öklöm temető, a másik meg a Tartarosz, a harcban nem oszt, nem szoroz, hogy kegyes vagyok vagy kegyetlen – hát örülök, hogy éppen itt, épp így és éppen ekkor élek, s hiába suttoják ezt rólam, én sem vagyok sebezhetetlen.

A kívülálló

Ó, tudom én, mindannyian úgy indultatok el az útra: csak hétvégi kiruccanás lesz, pia meg lányok, kerti parti, esetleg egy kis testgyakorlás. Én nem akartam idejönni. Az életem egy nagy kaland – nahát, szívesen odaadnám a „leleményes” epithétont azért a kócos szigetért, hol nekem legelnek a kecskék, és nekem nőnek az olajfák, s a feleségem éjszakára az én szemem tükrében bontja ki minden este a haját. De nem mondom el ezt sosem, tudom, hogy úgyse értenétek, s az egész banda kiröhögne, ha elárulnám, most is mindig csak Ithakáról álmodom, nem érdekel, hogy odabent épp ki keféli Helenét, s nem érdekel a hősiesség – nem ér fel azzal, hogy milyen megnyugtató a tücskök hangja a girbegurba fal tövében,

mit két kezemmel építettem; s hiába minden hadizsákmány,
 ha nem láthatom, a fiam hogyan lett végre szobatiszta.
 Már itt rohadunk kilenc éve, és pókerezhettünk napestig,
 és fényesíthettük a páncélt, mit berozsdált az unalom.
 Ez épp elég volt – adjatok hát kezembe néhány ócska deszkát,
 két font szöveget, és keressétek meg a legnagyobb kalapácsot.
 Nem én vagyok, ki idevágott, s az istenek legrosszabb vicce
 az egyeposznyi út, amíg a szigetemhez eltalálok.

A kötelességtudó

Ó, tudjátok. Mindannyian elhittük azt: csak győzhetünk.
 Ezer szedett-vedett ladikkal, muszájból érkeztek a partra –
 rég bánják már, mit megfogadtak, mikor a lagzi hajnalán
 ott álltak csülkig véresen. Pár hét, legfeljebb néhány hónap.
 Az ősz rövid, a tél harap, s míg odabent a kandallónál
 mi bort iszunk a medvebőrön, ők megunják, hogy összefagynak,
 amíg a reteráthoz érnek. Ó, mire eljő a december,
 rég eltűnt már a fél hajóhad! De tévedtünk. Tévedtem én is.
 Én négy évet adtam nekik. Nem hittem volna, itt maradnak,
 s egy évtized is eltelik, mégsem érdekli őket: otthon
 ki gondolja az államkincstárt, s a feleségük, aki még
 zokogva búcsúztatta őket, nem találta-e meg azóta
 egy vénebb és csúnyább Parisz vagy akár ötven léha kérő.
 Akkor korán volt – most már késő. Beragadtunk, mint szűnyogok
 a formálódó borostyánba, és nem győzhet már senki sem.
 Nyugodt mosoly a képemen – páncélban állok fent a vártán,
 s ha felém néznek, néhány tréfát még most is tudok mondani,
 mert enyém itt a feladat, mert rám osztotta valaki.
 Igen, én vagyok Trója karja. Nem beszélhetek vereségről,
 s nem mutathatom senkinek: beteg vagyok. A szűkös éték
 sem marad bennem, fekély kínoz, a bort nem állom, s minden reggel
 a jeges éjszakáktól félek, amikor lent a tábortűznél
 egymást érik a nevetések, és Trója karja megremeg.

A sértődött

Ó. Tudjátok. Mindannyian elfeledtétek, mennyi bort
 öntöttetek az amforákból örökké szomjas torkotokba,
 s mennyi röhögés, mennyi élc köszöntött, mikor hazajöttem.
 Ez volt a legjobb pillanat egész nyavalyás életemben,
 mert végre valamit letettem én is az apám asztalára:
 ha mást nem, hát a legszebb segget. Mindenki engem ünnepeelt,
 mindenki Helenét csodálta, és Trójában még férfi vállá
 nem érzett annyi tenyeret, mi rácsapott enyémre ott.
 Bizony mindannyian derék, merész fickónak hívtatok!
 Az egyenlet sajnos világos: minél hosszabb az ostrom, annál

rövidebb az emlékezet. Balhé, hajóhad, patkánypörkölt – egyre laposabb mosolyok. Ha nyállal töltött tegemet s jó íjam nem tekintenek, minden bizonyal rég kitörték volna nyakam, de míg kilencven lövésből csak egyet hibázok, eltűnnek a családtagok. Ó, bárcsak ilyen egyszerű lenne a dolgom: visszaadnám mindjárt a nőt, kit rég meguntam, de nem kéri már senki sem. Nem vagyok bűnös semmiben, csak összefogtak ellenem Erisz és szinte minden isten, s hogy Léda lánya önmagától eredt nyomomba otthonából, azt mindannyian elfeledték – még azok is, kik segítettek, hogy elhozzam a legszebb asszonyt. Unokaöcsém, Aineiász, a hős és tiszteletreméltó, csendben sunyító kis mocsok! Ha beledöglünk mind egy szálig, akkor is kimászik a szószból – s ha Trója végleg romba dől, ő füttyörészve megy tovább.

A pesszimista

Ó. Tudjátok. Mindannyian úgy gondoljátok: jobban tenném, ha dühös jóslatok helyett bent maradnék a templomomban, kibelednék egypár galambot, majd kihirdetném, milyen klassz lesz, hogy végre hazatakarodtak: Hektór feltámad, tajtra issza magát itt minden trójai, a földek ismét kivirulnak, és elfeledjük, hogy milyen volt patkányt zabálni évekig. Hülyék, hülyék! Csupán parasztok vagyunk az istenek kezében, nem rólunk szól a háború, s hogy hősi dolgokra hivattunk, az semmi más, csak öncsalás. Azt hiszitek, hogy áldozatként hagyták itt ezt a falovat? Hogy szégyenszemre hazamentek? Egy frászt! Nekik sincs más utuk, mint végigszívni ezt a játszmat, s a trójaiak hiúsága a harcuk egyetlen esélye. Képzeljétek el, milyen lenne, ha facicát vagy fanyulat ácsolnak össze. Bevinnétek? A ravaszság bűzét megérezem, akármibe is csomagolnák. Miért nem érzi senki más? Ha most kikúszna lent a parton a tengerből két vízikélgő, hogy felzabáljon, arra is csak jámboran legyintenétek: hát persze, ez a büntetés, mert sosem mondtam igazat. Nem győzhetünk. Nem győznek ők se. Mi itt csak ágyútöltelék vagyunk – az Olümposz vigad, akárki marad talpon végül, s az utókor, ha összerakja a készlet szétszórt figuráit, majd elmondhatja: Trója volt az istenek legnagyobb dobása!... Bár tudnám, miért is dumálok. Köröttem egész hadsereg, négyezer ember, nyolcezer fül, de sajnos mindegyik süket. Én befejeztem, nem beszélek többet. Szélvihar indul kint a tengeren, s már felém halad a borszín bálnaúton az a két beigért hullámtaréj.